

“Meer kleur in een schoolteam is vooral een verrijking”

In de schoolbanken is etnische diversiteit een feit, in de meeste lerarenkamers (nog) niet. Het Antwerpse Sint-Norbertusinstituut heeft wel een gemengd schoolteam. Hoe werken zij sterk samen?

Op Sint-Norbertus heeft 12% van de leraren een migratieachtergrond. Dat is meer dan het dubbele van het Vlaamse gemiddelde (4-5%). Het resultaat van een gericht aanwervingsbeleid?

*“Zeker niet,” zegt directeur Wilfried De Hert. “Ik maak geen onderscheid tussen Vlaamse leraren en leraren met een andere origine. Wie solliciteert, kan ik uitnodigen. En als ik denk: dit kan lukken, dan neem ik je aan.”
Zijn leraren beamen dat.*

“Hier maakt het niet uit of je solliciteert als Jamila, Kevin of Stephanie”, zegt Samira Arbaji, leraar PAV en GOK-leraar. “De eerste geschikte kandidaat krijgt de job. Tijdens mijn sollicitatie werden er geen vragen gesteld in de trant van ‘kan je dat wel’. Dat is helaas niet in alle scholen het geval.”

Haar collega Sameh Bouaissa kan erover meepraten. “In mijn vorige school was ik de enige leraar met een migratieachtergrond. Jaren later hoorde ik dat de directie zich bij mijn aanwerving afvroeg of ik wel goed zou functioneren. Dan verlies je toch een beetje het vertrouwen in het systeem. Op Sint-Norbertus voel ik een heel andere vibe. Hier krijg ik kansen. Ik ben begonnen als leraar PAV in bso. Een jaar later werd ik tucht prefect. Daarna kreeg ik de

Sameh Bouaissa, leraar aardrijkskunde en Smartschoolbeheerder: “Ik werd geen leraar om leerlingen met een andere origine te inspireren, ik wil alle leerlingen inspireren.”

verantwoordelijkheid over de tweede graad en mocht ik aardrijkskunde geven in aso. Inmiddels ben ik ook Smartschoolbeheerder.”

Sameh kreeg die functies ook niet vanwege zijn afkomst. “Positieve discriminatie zou ik niet accepteren, dat is precies de kaart van medelijden trekken.”

Wilfried De Hert voegt eraan toe: “Het haalt ook niet veel uit. Stel dat ik Sameh Smartschoolbeheerder maakte omdat ik meer kleur in mijn middenkader wil, maar hij mist de technische kennis? Dan valt hij vroeg of laat door de mand.”

Geen aanspreekpunt diversiteit

Samira werkt al bijna 14 jaar op Sint-Norbertus. In het begin was ze één van de eerste collega’s met een migratieachtergrond, inmiddels is het schoolteam een pak diverser. **“Die groeiende diversiteit is een afspiegeling van de samenleving,** meer moet je er niet van maken. Toen ik begon, waren er bijna geen leraren met een andere origine. Dat is tegenwoordig wel anders, zeker in Antwerpen.”

Vanwege haar Marokkaanse origine wordt Samira vaak gevraagd om te tolken of te bemiddelen rond culturele verschillen.

“Als ik collega’s en ouders kan helpen, doe ik dat met plezier. Maar ik begrijp ook dat niet alle leraren erop zitten te wachten. Voortdurend verengd worden tot één aspect van jouw identiteit, kan traumatisch zijn. Of gewoon vermoeiend, zeker als jij de enige collega met een migratieachtergrond bent en alle ‘diversiteitsvragen’ bij jou belanden.”

Dat herkent ook Peter Keersmaekers, die sinds 3 jaar rooms-katholieke godsdienst op Sint-Norbertus geeft. “Toen ik werd voorgesteld aan een collega uit het opvoedersteam, zei ik bij wijze van kennismaking: “Ben jij Marokkaans? Daar zou ik graag eens met jou over praten. Ik werk halftijds voor Orbit, een vzw die ijvert voor meer diversiteit in de lerarenkamer. Dus het was een vraag vanuit oprechte interesse.”

“Leerlingen voelen direct of een leraar respect voor hen heeft”, zegt leraar **Peter**. Zijn collega **Sameh** vult aan: “Ik kom nog altijd leraren tegen die de leefwereld van hun leerlingen alleen kennen van televisie en sociale media!”

“Maar mijn collega antwoordde meteen: ‘Ik wil hier niet als ‘die Marokkaan’ bestempeld worden!’ Inmiddels hebben we fijne gesprekken over haar achtergrond gehad, maar ik respecteer dat ze geen ‘aanspreekpunt diversiteit’ wil zijn. En gelukkig kan dat ook, omdat we verschillende collega’s met een migratieachtergrond hebben.”

Sameh ervaart hetzelfde: “Toen ik nog leraar PAV en klastitularis was, was ik nooit ‘gewoon’ leraar. Ik was tegelijkertijd tolk, advocaat, bemiddelaar en therapeut. Maar ik werd geen leraar om leerlingen met een andere origine te inspireren, ik wil álle leerlingen inspireren. Ergens ben ik dus wel opgelucht dat ik me nu kan focussen op Smartschool.”

De meerwaarde van een divers team

Sameh en Samira zien zichzelf in de eerste plaats als leraar. Hun Marokkaanse roots zijn eerder een extraatje, dat vooral van pas komt in de informele contacten met leerlingen en ouders van dezelfde origine. “Ik ben precies hun mama!”, lacht Samira. “Met sommige moeders praat ik na een oudercontact soms na in de thuistaal. Door die kleine gesprekjes groeit hun vertrouwen in de school.”

“Marokkaanse jongens zijn vaak geïnteresseerd in Spaans voetbal”, weet Sameh. “Als je in september vraagt: ‘Wie is er voor Real en wie voor Barça?’, dan ben je voor de rest van het schooljaar vertrokken. In die kleine concrete zaken heb ik een voorsprong op mijn Vlaamse collega’s, die misschien meer moeten zoeken naar een gemeenschappelijke interesse.”

Maar dat betekent niet dat ze zich er niet in kunnen verdiepen. “De Vlaamse leraar mag absoluut niet denken dat hij er niet toe doet,” benadrukt Samira. “Ik heb zoveel fantastische collega’s van wie ik denk: wat fijn moet het zijn om les van jou te krijgen. Elke dag maken ze een enorm verschil voor hun leerlingen, bijvoorbeeld door laatkomers uit bed te bellen.”

Sameh en Samira zien zichzelf in de eerste plaats als leraar. Hun Marokkaanse roots zijn eerder een extraatje, dat vooral van pas komt in de informele contacten met leerlingen en ouders van dezelfde origine.

“Ik denk dat respect het sleutelwoord is”, zegt haar collega Peter. “Leerlingen voelen direct of een leraar respect voor hen heeft, zeker in het bso.” Sameh vult aan: “Uiteindelijk maakt elke leraar zelf de keuze: ga ik me een beetje voor die ‘gasten’ interesseren, of draai ik gewoon mijn les af? Ik kom nog altijd leraren tegen die de leefwereld van hun leerlingen alleen kennen van televisie en sociale media!”

“Lesgeven in de grote stad is niet voor iedereen weggelegd,” denkt Samira. “Voor mij was het ook wennen. Ik ben opgegroeid in Mechelen, waar ik naar een witte school ging. Na de lerarenopleiding volgde de praktijkschok. Maar ik leerde veel van mijn collega’s, en nu wil ik niets anders meer.”

Discussies in de lerarenkamer

In een diverse lerarenkamer ontstaat er soms ook wrijving. “Toen een Turkse collega ging trouwen, vroegen sommige Vlaamse collega’s zich af of ze ‘uitgehuwelijkt’ was”, vertelt Samira. “En toen ik zwanger was, kreeg ik de opmerking: ‘Waarom kiezen jullie toch altijd islamitische namen, je maakt het jezelf moeilijk!’ Het zijn enkelingen die zulke uitspraken doen. Maar ik reageer wel, ook als het tot een discussie leidt.”

Ze heeft wel de indruk dat het schoolteam is gegroeid in omgaan met diversiteit. “Toen ik net begon, was het een nieuw gegeven. Inmiddels merk je dat de verschillen wegebben. Er is meer begrip naar elkaar toe.”

Peter Keersmaekers, leraar rooms-katholieke godsdienst: “Toelaten dat verschillen er mogen zijn, is één van de allergrootste uitdagingen in onze superdiverse maatschappij.”

“Ons lerarenteam is een afspiegeling van de maatschappij, en in die maatschappij leven helaas vooroordelen”, redeneert Peter. “Ik wil mild zijn, want ik betrap mezelf er ook op. Laatst was ik een heel lesuur bezig tegen een Afrikaans meisje in de veronderstelling dat ze katholiek was. Bleek ze moslim te zijn!”

Als een leraar een bewust racistische uitspraak doet, schuilt daar volgens hem vaak iets anders achter. “Misschien heeft hij moeite met klasmanagement en zoekt hij de oorzaak daarvan buiten zichzelf? In de afkomst van zijn leerlingen, of in de islam?”

Focus op wat je met elkaar deelt

Hoe gaat Wilfried als directeur om met zulke uitspraken en discussies? “Wat in de lerarenkamer gezegd wordt, geraakt niet altijd tot bij mij. Maar als dat gebeurt, dan bied ik in de eerste plaats een luisterend oor. Soms willen leraren enkel hun hart luchten. Niet iedereen zit erop te wachten dat ik collega’s aanspreek op hun gedrag. Maar als het stelselmatig gebeurt, grijp ik wel in.”

Op vraag van de adjunct-directeur hield Sameh na de aanslagen in Zaventem en Maalbeek een verbindende speech. “Het was een emotionele week, de spanningen waren voelbaar in de lerarenkamer en in de klas. Ik besloot te focussen op wat we met elkaar delen.”

“In dit geval was dat rouw. Want diezelfde week waren er ook aanslagen in Turkije. In de Belgische media kreeg dat nauwelijks aandacht, maar ik wist: als ik er niets over zeg, voelen Turkse leerlingen en collega’s zich gepasseerd. Dus zorgde ik ervoor dat mijn speech en ons herdenkingstafeltje zich niet enkel op Brussel richtten.”

Wilfried De Hert, directeur: “Wat in de lerarenkamer gezegd wordt, geraakt niet altijd tot bij mij. Maar als dat gebeurt, dan bied ik in de eerste plaats een luisterend oor.”

Toch mag je culturele verschillen ook niet onder de tafel vegen, waarschuwt Peter. “Toelaten dat verschillen er mogen zijn, is één van de allergrootste uitdagingen in onze superdiverse maatschappij. Om jouw identiteit te ontwikkelen, is het belangrijk dat je verschillende standpunten leert kennen en begrijpt waar die vandaan komen. Wie te letterlijk vasthoudt aan bepaalde zaken, radicaliseert.”

Moslim in een katholieke school

Als moslima zit Samira in de werkgroep die nadenkt over de katholieke identiteit van de school. “Niet evident, maar wel een meerwaarde. Tot 70-80% van onze leerlingen is islamitisch, ik wil hun stem vertegenwoordigen. Aan de andere kant is het ook weer niet zó onlogisch: omdat ik zelf gelovig ben, zie ik het nut wel in van een viering of samen naar de kerk gaan. Bovendien komen veel van onze waarden en normen overeen met hoe ik zelf in het leven sta: verdraagzaam, met mededogen ...”

Samira Arbaji, leraar PAV en GOK-leraar: “Elk jaar zijn er wel een paar leerlingen verbaasd dat ik een tweedegeneratie migrant ben.”

Toch zijn er ook verschillen die moeilijk te overbruggen zijn. Samira draagt een hoofddoek. Vanaf het moment dat ze de school binnengaat, moet die af. “Wilfried en ik zijn daar al jaren over in gesprek. De hoofddoek ligt heel gevoelig. Het is een maatschappelijk vraagstuk dat wij als school niet gaan oplossen.”

identiteit vindt ze een uitlaatklep bij gelijkgestemde collega’s. En als compromis hangen er spiegels aan onze ingang. Zo kunnen leerlingen en leraren hun hoofddoek bij het buitengaan weer netjes aandoen.”

Als directeur zit Wilfried gewrongen tussen de gevoelens van Samira en de regels van zijn schoolbestuur. Toch heeft hij niet het gevoel tussen twee vuren te zitten. “Samira en ik hebben het uitgesproken. In de werkgroep

Alle leerlingen verdienen een rolmodel

Als leraar met een migratieachtergrond ben je tot slot ook een belangrijk rolmodel. “Elk jaar zijn er wel een paar leerlingen verbaasd dat ik een tweedegeneratie migrant ben”, vertelt Samira. “Ze kunnen niet geloven dat ik analfabete ouders heb en heel traditioneel ben opgevoed. Ik gun alle leerlingen zulke voorbeelden. We hebben bijvoorbeeld nog geen sub-Saharaanse collega, terwijl veel van onze leerlingen die origine hebben. Ik hoop dat het lerarenkorps in de toekomst nóg meer een spiegel van de samenleving zal zijn.”

*Uit “Klasse”, het Vlaams onderwijsmagazine
Foto's: Katrijn Van Giel*

Advertentie

Johan Van Asch

Verzekeringsmakelaar

Lid FVF Federatie voor Verzekerings- en Financiële tussenpersonen **FSMA**
11081A

Gsm 0479 98 10 65 *Verzekeraar van het Radeske*

Ondernemingsnummer 0525.898.564

Agentschaphouder Baloise Insurance en Euromex

Je Makelaar
Je beste
Verzekering

Augustus 1961

Ze kreeg een apart hoofdstuk in de geschiedenisboeken, die maand augustus van 1961. Maar niet om wat volgt.

Enkele dagen voor de Oost-Duitsers in Berlijn de eerste stenen legden van hun Muur, vertrokken namelijk vanuit Antwerpen een aantal jonge mannen naar Zwitserland.

Buiten hun jeugdige leeftijd hadden ze nog één ding gemeen: ze waren lid van een mannenkoor uit hun stad. Misschien zeggen hun namen u iets, zelfs in een verkorte vorm: Hugo B. Willy D.G., Chris V.D.W., Flor W. Nest S. en schrijver dezes.

De eerste vier legden een deel van het parcours af in een vrachtwagen, om dan met de fiets berg op, berg af proberen het zuiden van de mooie Confederatie te bereiken.

Nest zou volgen met zijn splinternieuwe auto die hij meteen aan een grondige test wou onderwerpen met mij als getuige. ‘En rodage’ zei men toen en ik kan u verzekeren dat die weerloze Ford Anglia, die nauwelijks wat kilometers platteland onder de banden had, het tijdens het hele traject zwaar te verduren kreeg. De getuige trouwens ook.

De avonturen van die Zes in Zwitserland werden later op schrift gesteld en ter lezing gepost bij één van de deelnemers. Per malheur kreeg diens moeder de velletjes netjes getypt papier in handen. Haar ongevraagd verdict luidde onbarmhartig ‘pure porno’, waardoor de auteur ervan het niet riskeerde om zijn vieze woorden te slijten aan de hoofdredacteur van het katholieke en Vlaamse cultuurblad dat verspreid werd onder de mannen van dat Antwerpse koor. Diezelfde notulist had namelijk een maand voordien een verslag geschreven over een zogenaamd Groot Kamp – zijn allereerste bijdrage trouwens voor dat blad – waarin hij de aanvoerder van dat Kamp, een zekere K.D., steevast omschreef als KaDé. Deze vreselijke godslastering heeft het vrome lezerspubliek uiteraard niet onder ogen gekregen.

Wat dat publiek wel integraal onder ogen kreeg, was het uiterst pretentieuze document dat tot doel had eerder muren te slopen dan te bouwen.

Blijkbaar heeft diezelfde K.D. er slapeloze nachten aan overgehouden.

Stel je voor, zo’n zes onbeschaamde vlegels met een grote mond die veiligheidshalve neutraal gebied uitkiezen om van daaruit de oppermachtige Eerwaarde Leider de les te lezen. Om hem diets te maken dat zijn koor dringend een andere, minder behoudsgezinde koers moest varen wil het niet vroeg of laat op de klippen lopen.

De Conferentie van Saas Tamatten doopten ze hun denkwerk dat – de

geschiedenis heeft haar rechten – opgesteld werd in een jeugdherberg in Saas-Grund.

Als voorproefje stuurden de Zes de arme man al een Ansichtskarte met aan de ene kant een witte berg en aan de andere kant hun zes voornamen, aangevuld met zes willekeurige voornamen van meisjes, geschreven door zes – mannelijke! – herberggasten.

Maar ‘pure pornografie’ kan dat bezwaarlijk genoemd worden.

Neen, daar op de alpenweiden geen Liebesgrüsse aus der Lederhose of dat soort standjes. Hoogstens de blote benen van de zes klimmers.

Blote benen!

Tijdens een wat lang uitgelopen tussenstop richting Eedgenootschap had Nest wat noten boven een tekst op papier gekrabbeld. Het resultaat: een bewerking voor vier stemmen van het lichtjes zeemzoete Es waren zwei Königskinder. De arrangeur, van wie geweten is dat hij een perfecte expertise opgebouwd heeft als het gaat om het bevredigend beantwoorden van de belangrijkste vraag sinds Eva Adams rib een boost gaf – ‘Wass will das Weib?’ – was duidelijk uit op een vragende partij. Op vragende partijen want dat drijft de prijs op, weet de commerçant.

De eerste zou zich op een mooie dag aandienen, vermomd als een gezelschap vrolijke meisjes met een Hollands accent. Heel diep bleek het water tussen Noord en Zuid niet te zijn. Zwemmen hoefde niet eens. Zingen, daar hadden de Zes meer kaas van gegeten. En zo bezongen ze daar op een kille avond, onder het balkon van het verzamelde Hollands accent, het vreselijke leed van die gekroonde kinderen.

Gekir en kushandjes was het loon van het sextet. Dat heeft trouwens in de loop van zijn verblijf die Koningskinderen meer dan eens laten opdraven, zonder zich af te vragen of de doelgroep, die Weiber nu echt zaten te wachten op zo’n meerstemmig charmeoffensief.

Buiten wat wulps gestifte lippen, een als wellustig gedetecteerde knipoog of een vaag vermoeden van een Pérèle, leverden deze puberale activiteiten niet veel obsceens op.

(‘Wellustig’ en ‘Wulps’, door de woorden alleen al raakte de hormoonbalans van de Zes danig uit evenwicht.)

Men kan ze eerder beschouwen als een voorafname op de ‘verbreding’ waarvoor ze in hun ‘Conferentie’ een lans hadden gebroken.

Dat progressief gedrag van het ad hoc - koor werd dan weer getemperd in de natuurlijke muzikale biotoop van de leden – de kerk – in voorkomend geval die van hun vakantieoord. Daar zongen de Zes ter ere van de Moeder Gods, en dan nog uitgerekend op Moederdag, het Ave Maria van Arcadelt.

Bid voor ons zondaars, nu en in het uur van onze dood.

De volgende dag, 16 augustus, was, exact een jaar eerder, J.M. Keyzer, de directeur van Norbertus, van de radar verdwenen. Met vakantie in Zermatt kwam hij niet terug van een wandeling. Neen, zijn doel was niet de Matterhorn, maar een ongevaarlijk paadje in de schaduw van de berg. Nog even afscheid nemen van die prachtige streek, was zijn plan, want de volgende dag zou hij terugkeren naar België. Waar men enkele dagen voordien nog een bericht van hem had gekregen met de omineuze woorden: 'Toen ik toekwam was juist een student uit België verongelukt op de berg.'

Omdat Zermatt nu eenmaal op het programma van de Zes stond, sprak het voor zich dat ze even een gebedje, weliswaar zonder zang, zouden prevelen aan de laatste rustplaats van hun vroegere directeur.

Omdat zijn laatste uitstap in de bergen niet bepaald ressorteerde onder Gefährlich Klettern, was hij niet bijgezet in het indrukwekkende Bergsteigerfriedhof, maar in het – en beter bij zijn ambt passend – Priesterhof.

Even passend vonden de bedevaarders het om, uiteraard zonder de dramatische finale, in de voetsporen van de betreurde te treden. Een fluitje van een cent bleek het, maar met 'ongelukkige val' vult men meer dan één pagina gebroken armen en benen. Was dat fluitje ook van toepassing bij de installatie van het houten kruisbeeld – geplaatst door de scouts van Norbertus – dat de passant eraan herinnert geen gekke dingen uit te halen want je ziet wat ervan komt? Zou, het is een boude veronderstelling, J.M. Keyzer zich op de rotsen naast het pad gewaagd hebben om wat voor reden dan ook? Maar beter met die idee te spelen dan met één of andere samenzweringstheorie op de proppen te komen.

Het gevaar loert trouwens overal.

Nadat het schoon volk, met of zonder accent, definitief uitgewuifd was en de opstandelingen van Tamatten de weg terug naar hun saaie koninkrijk insloegen, kwam de auto van Nest, met daarin ook zijn convoyeur, in aanraking met de voiture van een Fransman. Geen Française dus, waardoor het treffen zakelijk kon afgehandeld worden en alles beperkt bleef tot 'stoffelijke schade'.

Nu de 'rodage' helemaal was afgrond, kon de Anglia definitief in het verkeer. En neen, als je toevallig passeert in Besançon, er staat geen gedenkteken.

Hebben wij nog voldoende elektriciteit in 2025?

Een tiental documenten in verband met de elektriciteitsvoorziening werden milieutechnische geanalyseerd. Zeven gascentrales met een vermogen van 800 MW (=800 000 kilowatt) zijn nodig voor het vervangen van de zeven afgedankte kerncentrales. De wispelturigheid van groene elektriciteit (uit wind en zon) vergt soepele gascentrales waarvan de inzet sociaal, technisch en economisch moet afgewogen worden tegenover de import van elektriciteit.

De volgende aspecten komen aan bod bij de vooruitzichten van de elektriciteitsproductie op korte termijn (einde 2025) en bij de klimaatneutrale doelstelling op lange termijn (2050):

DE **oncontroleerbare wispelturigheid van elektriciteit uit "wind en zon"**.

DE **uitdaging** is het opvangen van de stille periodes van "wind en zon".

HET **klimaatdrama** is dat stille periodes van wind en zon moeten opgevangen worden in BELANGRIJKE mate met koolstofgebruikende gascentrales (*koolstofneutrale kerncentrales worden verworpen*) om tot een technisch haalbare en betaalbare import te komen. De investering in gascentrales met een niet-rendabele productieduur (beperkt tot het opvangen van de stille periodes van wind en zon) is economisch af te wegen tegenover de kostprijs van de import.

DE **technisch-economische klimaatopdracht** is deze gascentrales koolstofneutraal maken door een zoveelste behandeling van de uitlaatgassen, namelijk door het opvangen van de koolstofdioxide. *Deze techniek is beschikbaar maar - om economische redenen- nog niet toegepast op de schaal van 800 MW.*

HET **strategisch klimaatprobleem** is het klimaatneutraal recycleren van de opgevangen koolstofdioxide door reactie met groene waterstof. *Dit vergt nog heel wat technisch opschalen van het laboratoriumonderzoek naar industriële grootte (**honderd miljoen groter!**) EN het realiseren van transportnetwerken van groene waterstof naar de gascentrale.*

HET **groene waterstofprobleem** is het opschalen van de elektrolyse van water met elektriciteit van wind en zon. *Twintig jaar was nodig om tot de*

demonstratieschaal van 1 MW te komen vanuit de elektrolyse op laboratoriumschaal.

HET ultieme regelingsprobleem is het realiseren van het evenwicht op elke minuut tussen de verschillende transportnetwerken van de verschillende productiecentra.

DE financiële ondersteuning van de overheid is zeer groot voor het **oplossen van deze technische problemen. Vooral de elektriciteit uit zon vergt belangrijke financiële ondersteuning wegens de kleinschaligheid van de zonnepanelen en wegens het beperkt beschikbaar zijn van zon.**

DE gewenste **klimaatneutrale elektriciteitsproductie in 2050** is een **utopie** want in werkelijkheid is geen enkele industriële activiteit 100 % efficiënt, bij voorbeeld ook niet de koolstofdioxide vangst uit de uitlaatgassen van de noodzakelijke gascentrales. Ook worden er klimaatbelastende gassen geloosd tijdens het maken en recycleren van windturbines en zonnepanelen.

HUIDIG beeld van de vooruitzichten voor de elektriciteitsvoorziening einde 2025:

DE **kernstop van 2003** betekent in feite het vervangen van het 5,93 GW (=5930 MW) vermogen van 7 kerncentrales door 7,4 gascentrale van 800 MW elk. *Op dit ogenblik wordt maar geïnvesteerd in 3 gascentrales van 800 MW met een totaal vermogen van 2,4 GW.*

DE **eventuele verlenging van Doel 4 en Tihange 3** betekent in feite een tien jaar langer beschikbaar zijn van 2,07 GW (=2070 MW) kernvermogen. Dit komt overeen met 2,6 gascentrales van 800 MW die dan niet gebouwd moeten worden. **MAAR** 2,07 GW kerncentrales en 2,4 GW gascentrales zijn in het totaal 4,47 GW wat nog 1,46 GW (ongeveer 2 gascentrales minder) minder is dan de 5,93 GW van de kernstop. Het sociaal, technisch en economisch risico van de verlenging van 2 kerncentrales is af te wegen tegenover het sociaal, technisch en economisch risico van import in combinatie met een slimme tijdelijke elektriciteitsafsluiting.

HET opvangen van de stille periodes van wind en zon door niet-hernieuwbare elektriciteit wordt einde 2025 maar met 40% gerealiseerd bij de kernstop en met 52 % bij de eventuele verlenging van Doel 4 en Tihange 3. Bij de kernstop moet dan 60% geïmporteerd worden via hoogspanningslijnen met een vereiste totale transportcapaciteit van ongeveer 9000MW. De daarvoor nodige binnenlandse en buitenlandse hoogspanningslijnen worden door Elia opgewaardeerd tegen einde 2025 resulterend in een theoretisch mogelijke transportcapaciteit van 4300MW vanuit Frankrijk, 3400 MW vanuit Nederland, 1000 MW vanuit Engeland en 1000MW vanuit Duitsland.

Het sociaal, technisch en economisch risico van deze import is moeilijk te evalueren.

Nog oude koeien

Tijdens mijn graafwerk op zoek naar beschreven of gedrukte artefacten, stootte ik onverhoeds op een bundel aan elkaar gelijmde papieren.

Een proefschrift dacht ik, al vermeldde de grauwgrijze omslag noch auteur, noch onderwerp, noch wat dan ook.

Aan de achterkant van de cover had iemand een kaartje geniet.

Een naamkaartje was het van de Advertising Manager van Janssen

Pharmaceutica Beerse die handgeschreven mijn vrouw, mijn pasgeboren dochter en mij de groeten deed.

Op de eerste pagina van wat wel degelijk een academisch werk blijkt te zijn, staat bovenaan in drukletters: *Perspectieven van de volksgezondheid naar het jaar 2000.*

Perspectieven met een K want dat mocht in die dagen.

Die Manager – een pietje-precies – wist trouwens best wat hij deed.

Maar ik wist niet wat ik las. Of na zovele jaren herlas.

Veertig jaar geleden wierp die Manager van Janssen, ene Walter De Graeve, een verbluffende, bijna visionaire blik op de toekomst.

‘De huidige levensverwachting in de westerse wereld ligt rond de 70 jaar. Dit betekent, dat minstens 50 % van de westerse bevolking, en minstens 78 % van onze collega’s bij Janssen Pharmaceutica het jaar 2000 zullen beleven.’

Zo luidt de eerste zin van ‘Inleiding’.

Wat dan volgt, gaat over heel wat meer dan ‘volksgezondheid’ maar is een adembenemend staaltje van een wetenschappelijk onderbouwde visie – de uitgebreide bibliografie alleen al bezorgt een ‘normale’ lezer koude rillingen – die leest als een staalkaart van de vooruitgang die de wetenschap in de voorbije decennia effectief, of soms niet, geboekt heeft.

Evolutie van de bevolking, urbanisatie, leefmilieu, gezondheidszorg, medische research, sociologie, communicatie, het passeert allemaal de revue.

Na de inleiding signeert de auteur

het document. Onder zijn handtekening staat het jaartal: 1970.

Uiteraard heeft de auteur heel wat mosterd gehaald uit de intense lectuur van andere bollebozen, maar de heldere verwoording en de uiteindelijke synthese van al dat graafwerk mag hij wel op zijn naam schrijven.

(Bolleboos. Ooit vroeg ik Walter – hij ‘deed’ toen Sint-Ignace – hoe het met de examens zat. ‘Ik weet nog niet of ik onderscheiding of grote onderscheiding heb’. ‘Grootste’ liet hij uit bescheidenheid weg. Of omdat hij wist dat ik met het antwoord op zijn wedervraag nooit verder zou komen dan ‘hopelijk geslaagd’.)

Ecologie

We citeren een paar fragmenten uit het werk.

Om mijn pc niet te veel op stang te jagen, maak ik gebruik van de hedendaagse spelling. Een verwijzing naar een pagina kunnen we helaas niet geven. Pietje-precies was daar nogal slordig in.

Ecologie is een woord dat 100 jaar geleden werd geconcipieerd als de wetenschap van de functionele relatie tussen de levende organismen en de levenloze omgeving.

Toen was het een theoretische wetenschap.

Nu is het een opgave op leven en dood.

Als er één probleemgebied is waarop meer dan ooit creatief en futurologisch denken noodzakelijk is, dan is het wel het domein van de ecologie. Hier immers gaat het uiteindelijk niet om levensverbetering maar om levensbehoud. Wordt 1970 voor de westerse wereld het jaar van de collectieve, internationale en multidisciplinaire bewustwording van ieders verantwoordelijkheid voor ons leefmilieu?

Zo niet, is er dan nog een alternatief voor de vicieuze cirkel van chemie tegen chemie?

Beeldcultuur

De communicatie treedt met de elektronica in een nieuw tijdperk.

Het boek brak de samenleving open in individuen. De elektronica stuwt de individuen opnieuw in de collectiviteit, maar thans op een wereldwijde schaal. Wij worden allen lid van een wereldgemeente. Na de explosie, de implosie. Kinderen die opgroeien in een tijdperk waarin elektronische media domineren, die worden geconfronteerd met televisie alvorens zij lopen en spreken kunnen, ondervinden moeilijkheden om aan het naakte woord te wennen. Zij leven reeds in het tijdperk van de beeldcultuur.

Zij voelen zich ogenschijnlijk meer met de televisie vertrouwd, omdat deze woord

en beeld versmelt en integraal in de ervaring betrekt.

De generatie die nu opgroeit zal emotioneler reageren en minder zelfdefensie kunnen opbrengen t.o.v. de opdringerige en opgedrongen ervaringen.

Bij het overdenken van de complexe toekomstproblematiek, kom ik steeds weer tot de bedenking dat bij een eventueel falen in de verwezenlijking van de nieuwe perspectieven onze generaties zouden kunnen worden verantwoordelijk gesteld voor een tweede 'verloren paradijs'.

Computer

En onder de hoofding 'De verwachte toepassingen van de computer tot en met het jaar 2000' bijvoorbeeld:

1980 - 1987: de meeste artsen beschikken over een terminal voor het raadplegen van gegevens tijdens het consult;

1982 - 1990: registreren van het inkomen van werknemers op een terminal en het automatisch doorgeven van dat inkomen aan diverse belastingdiensten;

1984 - 1996: onderwijs thuis met behulp van computers

Wie maakte zich in de jaren 70 druk over 'het leefmilieu'?

Het woord zelf al klonk een beetje pompeus.

Was dat niet iets voor hippies, die wereldvreemde snuiters met de ongewassen haren?

Die het maximum consumeerden om te kunnen zweven en het minimum om te leven.

Buiten wat condooms, ongelezen poëzie en een resem gedumpte lieven produceerden deze kleurrijke vogels nauwelijks enige afval.

'Beeldcultuur' was ook zo'n woord dat een gezaghebbend tijdschrift voor de gevorderde intellectueel al eens durfde gebruiken. Maar de kans was groot dat die slimmerik niet eens een tv in huis had - op kleuren moest hij nog een jaar wachten - en voor zijn portie 'beeld' vooral aangewezen was op de bioscoop of Nero van de krant. Over een telefoon beschikte hij misschien wel, maar uitgesloten was het niet dat zijn boven- of onderbuur alleen maar 'wereldwijd' kon communiceren als hij met wat muntjes op zak naar een telefoonhokje in de buurt trok. Genoeg muntjes, want anders geraakte hij niet eens in een volgend dorp.

Was de persoon in kwestie een kantoorbediende, dan kon hij of zij al misschien uitpakken met het recent gemunte woord 'computer'. Bij voorkeur zo Engels mogelijk uitgesproken wat erop wees dat de bediende al behoorlijk vertrouwd was met die revolutionaire bureau-assistent. Al ging zijn of haar bijdrage misschien niet verder dan het bedienen van een reusachtige, lawaaierige machine die

magische gaatjes in kaartjes maakte. Die kaartjes – ponskaarten – vormden de basis van het echte werk dat uitgevoerd werd in grote, geacclimatiseerde zalen, het heilige der heilige van grote bedrijven. Daar waren mannen in witte jassen in de weer met het ‘voeden’ met ponskaarten van allerlei uit de kluiten gewassen apparaten waarop schoksgewijs banden draaiden die leken op de speelbanden van een forse bandopnemer. Hun chirurgische arbeid mondde dan later uit in ellenlange ‘listings’ waarmee het voetvolk dan weer aan de slag kon.

De zoekers naar de laagste prijzen herinneren zich beslist dat ze nog lang door Jef Colruyt verplicht werden om een gekozen product in overeenstemming te brengen met de correcte ponskaart. Hun goedgevulde ‘listing’ maakte dan – weer eens – duidelijk dat de sluwe Jef goed wist wat hij deed.

Twee jaar na het werk van Walter verscheen – in 1972 – het inmiddels legendarische Rapport van de Club van Rome met als ondertitel ‘De grenzen aan de groei’.

In tegenstelling tot Walter hadden de dames en heren van het MIT zich niet gebogen over al het heerlijks wat ons eventueel nog te wachten zou staan, maar over een eventuele rampspoed die, als we niet dringend het roer omgooien, op ons af zou komen. Hun conclusie klonk bepaald niet vrolijk.

‘De kern van de zaak is niet alleen of het mensdom zal blijven voortbestaan, maar meer nog of het kan blijven leven zonder te vervallen tot een bestaan zonder waarde’.

Walter schrijft ook ergens dat op het einde van de 20ste eeuw bibliotheken als ‘algemene informatiebron’ verouderd zullen zijn. Verouderd maar niet verdwenen. Ik loop hem wel eens tegen het lijf.

In een bibliotheek.

Walter heeft dat jaar 2000 dus moeiteloos gehaald.

Moeiteloos?

Als ik met hem praat vraag ik me soms af of dat wel een gepast woord is.

Fragmenten en citaten

“Op mensen met kwaliteiten doet men alleen in roerige tijden een beroep; in rustige tijden daarentegen tellen niet de kwaliteiten, maar het aanzien dat voorkomt uit rijkdom of familiebanden.”

- Uit Machiavelli in ‘Discorsi’ en geciteerd door Tinneke Beeckman in haar boek ‘Machiavelli’s lef’

“God is niet dood. Zowat één vierde van de gekozen composities is puur religieus. (Tot spijt van wie het benijdt, wel vooral westers religieus.) Dat is frappant in een samenleving die tot op het bot ontheiligd, of toch in ieder geval zwaar gedesacraliseerd is. Alsof de muziek een vrijplaats is geworden voor dode goden, die alsnog aanhangers zoeken.

God is daarbij misschien niet meer zo belangrijk, maar hij verdient nog steeds ‘credits’: zelfs als hij nooit bestaan heeft, is hij er in ieder geval in geslaagd om talloze componisten het beste van zichzelf te laten geven in de kunst van het vertroosten.”

- Uit: ‘We verlangen naar traagheid’ een artikel van Pieter Bergé in De Standaard naar aanleiding van de Klara Top 100

“Tot de dag van vandaag heb ik geen smartphone. Het wordt steeds moeilijker om zonder de dag door te komen.

Ik kan niet betalend parkeren op straat, ik heb geen gps-functie (maar ik vind ouderwets nog steeds de weg).

Banken dringen aan op het installeren van apps voor thuisbankieren, de overheid dringt aan op het installeren van een corona-app.

Nee, ik heb ook geen Payconiq, ook geen foto’s van mijn gezin om te laten zien.

Ik kan onderweg mijn mails niet checken, noch surfen. In coronatijden kan ik in restaurants (als ze al open zijn) het menu niet scannen. Ik kan me niet aansluiten bij Whatsapp-groepjes. Sexting zit er ook niet in.

Maar...ik zit nooit op mijn telefoon in een restaurant, ik ontsnap aan de tsunami van foto’s van eentonige levens, ik heb minder meldingsplicht, ik word minder neurotisch van de niet-aflatende stroom meldingen en mijn locatie komt niet terecht op andere media.

Wanneer de batterij plat is, panikeer ik niet. Het ding wordt ook nooit gestolen en

wanneer het valt, is het niet stuk. De meeste van de dingen die ik zonder smartphone niet kan, kan ik wel met mijn laptop. Ik ben geen digitale analfabeet, integendeel. Ik geef ook toe dat ik mijn laptop meer dan gemiddeld bij me heb. Ik weet niet hoelang het nog duurt vooraleer ik me verplicht zal moeten verbinden met een smartphone, om me te identificeren, te legitimeren, om te mogen handelen en zijn.

Er is geen wet die het aanschaffen en gebruiken van een smartphone oplegt. Niet bereikbaar zijn, is een recht, gebruik het. Niet getraceerd en geobserveerd worden, zou een recht moeten zijn...”

- Uit Apache magazine 2 – lente 2021. Een artikel van Chris Van Camp onder de titel ‘De pijn van een ontgoochelde internetpionier’.

“Muziek mag niet, daten is verboden, überhaupt alle buitenechtelijke romantiek en de daarmee gepaard gaande spanning en beroering is niet toegestaan, het met vakantie gaan zonder mannelijk familielid is uit den boze, het hebben van vrienden van het andere geslacht is onwettig, je leuk kleden en opmaken is ongepast, ’s avonds buiten zijn is niet geoorloofd, foto’s op sociale media zetten is niet vergund. (...)

Alles wat persoonlijk, openhartig, intiem en menselijk is, is taboe en potentieel materiaal voor een schandaal. Er zijn zo veel taboes in onze cultuur, dat ze het beter taboeïsme konden noemen, niet te verwarren met het taoïsme.” ...

- Uit ‘Ik ga leven’, de debuutroman van de Nederlands-Turkse Lale Gül (23), die afrekent met haar streng islamitische opvoeding. Nu wordt ze met de dood bedreigd. Fragment verschenen van de hand van Jana Antonissen in Zeno, bijlage van De Morgen van 20/03/2021.

Die mooie vogel is nu ook een 50-plusser

In het 'Eigen Krabbels' meinummer van vorig jaar werd er veel aandacht besteed aan de opbouw van ons vakantiehuis 'Radeske'. Wegens de alom bekende pandemie diende het feestcomité de geplande gouden viering uit te stellen.

Maar op de eerste verjaardag van Radeske trokken we allen naar Lichtaart om die eerste verjaardag luisterrijk te vieren. Mr. Duysburgh had voor die dag een speciale entertainer uitgenodigd om voor het nodige animo te zorgen.

Voor het toenmalige knapenkoor was hij op dat ogenblik geen grote onbekende. En bij de ouderen begon er een belletje te rinkelen toen hij met zijn muziekinstallatie het in karaokestijl in 1971 het opkomende 'Vogel'tje bezong.

Iedereen, zowel klein als groot, zong toen lekker mee op de deuntjes van oud-wandelkringer Tim Visterin.

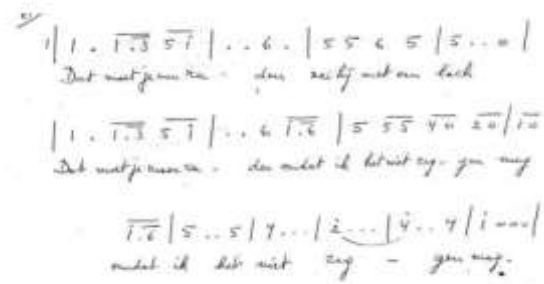
Groot was echter veel later mijn verbazing toen weerman Frank tijdens een weerberichtje vertelde dat zijn Mechels Onze-Lieve-Vrouwekoor het lied [DE VOGEL](#) had ingeblikt.

En ja, hoor, er is inderdaad sprake van de knapenkoren Onze-Lieve-Vrouw van Mechelen (koor A) en de Zingende Wandelkring uit Antwerpen (koor B) op de index van die LP. Bij het liedje De Vogel staat spijtig genoeg de vermelding koor A.

Het liedje "Dat moet je maar raden" is het eerste liedje van koor B, de ZWK dus.

Onze jeugdige ZWK'ers zongen toen ook 'Geef mij maar zonneshijn', 'Kinderen over heel de wereld', 'Met 300 zeilen', 'Rom tom tarium' en 'Suikernonkel'. De manenblussers vertolkten nog 'Rodin Hood', 'Buffalo Bill' en 'De Mulder'.

Mochten jullie nu al geïnteresseerd zijn, de onderlijnde titels zijn drukknoppen naar het You tu-web toe.

Maar of Mr. Duysburgh en zijn knaapkens de smaak toen reeds hadden of ervan kregen kan ik jullie niet vertellen. Eén ding is wel zeker, diezelfde bende heeft nog wel mee gewerkt aan een andere LP, maar ditmaal met de zangeres Berta Stroeckx, die we in onze herinneringen beter kennen als Jenny Durand.

Terwijl zij de stroofjes voor haar rekening nam, zong de jeugdige ZWK-bende de refreintjes.

Nu sommige zangers en nog andere grootvaders hun zangrepertorium aan het aanpassen zijn om met hun kleinkinderen één uurtje samen te musiceren, kunnen we hen met de bijgevoegde drukknop wel behulpzaam zijn.

We horen ze al bezig 'Klein, klein, kleutertje' ..., 'Zie ginds komt ...', 'Heb je al gehoord van de zevensprong'... of beter nog 'Slaap, kindje slaap'. En hopen dat ze er ook niet bij in slaap vallen.

Anders dan anders 2020

Het is allemaal zo anders
zo anders dan voorheen
Nu lijkt vroeger zoveel beter
vandaag voelt eindeloos alleen
Ik wilde groots en liefst meeslepend
nou, meeslepend is een feit
Want ik sleep me door de dagen
en verlang zo naar de tijd
Dat alles weer 'normaal' wordt
of 'gewoon' is gek genoeg
Gewoon weer opstaan
Gewoon weer werken
Gewoon met vrienden naar de
kroeg
Gewoon weer kinderen in de klas
Gewoon weer groene snottebellen
Gewoon weer ziek, zonder paniek
Gewoon de dokter even bellen

tekst en zang: Olga Passchier
muziek: Laura de Bekker

Olga solo:
<https://youtu.be/RXL6v9dtdDI>

Olga met theaterkoor:
https://youtu.be/Jlzncr6_rk

Ik wil weer aanraken en voelen
natte zoenen op m'n wang
Ik wil weer knuffelen en zelfs kroelen
dat is waar ik zo naar verlang
De onwennige omhelzing
Ja, zelfs die wil ik terug
De boks, de highfive,
neusje, neusje met mijn handen op mijn
rug
Ik wil praten met consumptie
ik wil weer gillen, ik wil zingen
Ik wil lachen, gieren, brullen
gewone doodnormale dingen

Zonder complot en demagogen
zonder angst of groot gevaar
Zonder 'Faceboek virologen'
gewoon met aandacht voor elkaar
Maar tot die tijd, doe ik wel mee
wacht geduldig op de dag
waarop het leven weer 'normaal' wordt
en alles, gewoon weer mag

Weet je dat...

... we bij de Wandelkring al in de handen wreven nadat de overheid besliste dat we opnieuw met z'n tienden bij mekaar mochten zitten. Bij navraag bleek echter dat we niet aan tien leden zonder problemen geraakten. Vandaar dat diezelfde overheid besliste de contacten 'buiten' opnieuw tot vier te beperken.

... wij van diezelfde overheid mochten vernemen dat het onderwijzend personeel momenteel op haar tandvlees zit. Wij willen onze collega-koorleden uit het onderwijs graag voorzien van een stukje vers vlees...

... F.C. de jaarlijkse wandeling met leden en sympathisanten op 1 mei heeft moeten schrappen na een navraag bij de leden, die ofwel op hun tandvlees zaten, ofwel te veel problemen kenden, ofwel (mocht de reis per trein gebeuren) omdat er te veel leden allemaal aan het vensterke wilden zetten en het inleggen van een speciale trein toch net iets van het goede bleek.

... diezelfde F.C. toch blijft hopen dat er in het najaar kan gewandeld worden.

... een voorstel om te herbeginnen met de repetities dadelijk naar de prullenmand verwezen werd, omdat de bassen weigerden hun plaatsje aan het vensterke af te staan aan de tenoren.

... dat ons bestuurslid J.L. inmiddels de studieboeken over anatomie heeft opgeborgen en langzaam maar zeker weer 'de oude' wordt. Hij kan al opnieuw wandelen en zelfs stilaan fietsen.

... we uiteraard aan alle andere leden met problemen een spoedig herstel zonder problemen toewensen. Misschien helpt binnenkort wel een zangsessie in open lucht (als de zomer wil doorbreken en de avondklok niet wordt terug geschroefd).

... dat Guy Davidson nu weer niet meer telefonisch te bereiken is, nadat de telefoonmaatschappij het telefoonnet in woon(zorg?)centrum De Pelikaan kwam moderniseren en er vergeten werd dat er ook inwoners waren met een eigen telefoonnummer. Er wordt nu al wekenlang nagespeurd wie dat allemaal zou kunnen zijn en hoe dat kan opgelost worden. Een halve maand later nog eens geïnformeerd. 'Ha ja, ik geloof dat meneer Davidson op de wachtlijst staat om een nieuwe telefoon met een chipkaart te krijgen, maar ik heb geen idee wanneer die binnenkomen.' Wie hem kent, mag gerust proberen hem te bereiken. Dat gaat zo: u belt naar De Pelikaan op 03/4317011 en vraagt naar Guy op kamer 173 van de Zilvermeeuw. Dan geduldig wachten tot een verzorgster met haar telefoon naar Guy gaat. Als we met velen bellen, zouden ze het dan niet beu worden?

... onze prijs voor de grootste klungelaars met onderscheiding gaat naar diegenen die het Operaplein en de F. Rooseveltplaats opnieuw aanlegden, maar oeps,

vergat een fietspad en oeps, een fietsparking aan te leggen en oeps, een verkeerslicht te veel laten staan...

... Leen DG, de dochter van onze fiere voorzitter, aan een podcast meewerkte? De trial is te bewonderen op <https://youtu.be/6f2TfpsViVQ>

... diezelfde Leen en enkele van haar vriendinnen vonden dat het niet altijd over het onderwijs moest gaan. Zelfstandigen verdienen meer dan ooit hun plaats in de maatschappij. Hun wel en wee kan je beluisteren in vijf afleveringen <https://soundcloud.com/user-244019454>

... Gerd, vrouw van diezelfde voorzitter, op de website van Klara volgende uitspraak deed: dat zelfstandigen met 'poepchique auto's' rondrijden, maar daar dan wel dag en nacht voor moeten werken.

... er nog mensen zijn die met 'poepchique auto's' rondrijden en die daar niet dag en nacht voor moeten werken.

... er mensen zijn die dag en nacht werken en geen 'poepchique auto' hebben. Zo zie je maar wat je met woorden allemaal kan doen. Vraag dat maar aan verslaggevers, die kennen er alles van...

... dat 'Astra Zenica' reeds haar werk aan het doen is bij enkele 'seniore' wandelkringers.

Personalialia:

Geboortes:

Staf Willems

Pol is bijzonder tevreden, want zijn ouders, Roel en Itske Willems, zorgden immers voor een speelkameraad, die luistert naar de naam **Staf**. Hij werd geboren op 29 maart, woog 3,85 kg en was 53 cm lang.

Heel hartelijk proficiat en veel geluk gewenst aan de ouders, peter en meter en zeker ook aan de grootouders Jos en Lin Willems-Renders.

Nore Leers

Terwijl ons bestuurslid Jan Leers in het ziekenhuis lag, verraste Nore haar grootvader en grootmoeder Lieve Van Ael met haar blije komst op deze wereld. Van harte gefeliciteerd aan ouders, grootouders, peter en meter.

ZWK wijkt nooit
behalve voor dat

????????????????????????????

RADESKE – 50 jaar + 1 of +2

Fijne paasdagen

en vooral een

ZALIGE PASEN

Werkten mee aan dit nummer:

Guido De Graeve, Jan Leers, Luc Korthout, Katrijn Van Giel, Jenny Backx, Tony Ah Munn, Rik Neel, Ludo Engelen, Walter Goossens, Fons Carpentier, Marcel Coppens (v.u.).